

parte familii întregi. Astfel a fost familia Asachi cu patru reprezentanți: Lazăr (tatăl), Gheorghe (fiul, scriitor și fruntaș pe tărîm cultural), Elena (soția celui de al doilea) și Ermiona (fiică), patru membri din familia Bilciureștilor¹ și mulți alții. Gama traducerilor este variată: beletristică, filozofie, știință etc.

Trăind în această atmosferă de efervescentă culturală, emigranții bulgari din România, pe lângă o susținută muncă ideologică și politică, și-au îndreptat la rîndul lor atenția spre domeniul traducerilor. După cum am mai spus, ei aveau posibilitatea de a traduce și a tipări la noi în limba bulgară, diferite cărți străine. O dată tipărite, aceste traduceri erau răspîndite în România printre emigranți, sau trimise în Bulgaria, Rusia ori în alte țări din Peninsula Balcanică unde se găseau bulgari. De multe ori, chiar acei literați care se aflau în Bulgaria sau în altă parte, își trimiteau acolo traducerile spre a fi publicate în țara noastră. Astfel, Petko R. Slavejkov și-a tipărit la București în 1852 traducerea fabulelor lui Esop, iar Nešo Bončev, întemeietorul criticii literare bulgare, a tipărit la Brăila traducerea piesei lui Fr. Schiller *Hoții*.

Traducerile din diferite limbi în limba bulgară apărute pe teritoriul țării noastre au un diapazon larg: ele aparțin domeniului literaturii universale și române, folclorului universal (cărți populare răspîndite și la noi), unele au un caracter etico-moralizator, juridic, didactic, religios, altele au un conținut istoric, de cultură generală etc. Orașele unde se tipăresc aceste traduceri sînt Brăila și București. Astfel, cultura bulgară cunoaște atunci în România o importanță dezvoltare.

În lucrarea de față nu ne vom ocupa de valoarea artistică a traducerilor amintite; astăzi o parte din cărțile respective au fost traduse din nou, la un nivel superior versiunilor anterioare. Ne interesează alte aspecte ale acestei activități de traducere. Cercetînd-o în perspectivă istorică, credem că se pot distinge aici patru probleme majore. Le vom aborda în cele ce urmează.

I. Interesul manifestat de cărturarii bulgari aflați în România față de literatura și cultura noastră.

Primul care vedește acest interes este Sofronie Vračanski, venit la București în 1803. Aici are posibilități largi de a-și continua activitatea literară, avînd la dispoziție în bibliotecile din Țara Românească și Moldova un mare număr de cărți românești, grecești și rusești. În 1805, la București, compune lucrarea *Съчинение върху православната, еврейската и махomedанската вяра* (*Scriere despre credința creștină, ebraică și mahomedană*), alcătuită din trei capitole, privitoare la cele trei religii. De fapt, este traducerea unor fragmente din diferite cărți rusești și grecești. Capitolul trei, intitulat *Система и религия махomedанская*, este traducerea operei lui Dimitrie Cantemir *Sistema religiei mahomedane*². Pentru noi acest capitol prezintă importanță,

¹ Paul Cornea, *De la Alexandrescu la Eminescu*, București, 1966, p. 52.

² După cum ne informează izvoarele, Sofronie nu a lucrat după originalul lui Cantemir, ci după traducerea lui Ivan Ilinski, apărută la Petersburg în 1722. Vezi despre aceasta: (C. N. Velichî, *Ролята на българската емиграция в Румъния за културното възраждане на българите през 1800—1840 г.*, «Славянска филология», vol. V, Sofia, 1963; Ștefan Ciobanu, *Dimitrie Cantemir în Rusia*, Analele Academiei Române, Mem. Secției literare, seria III, vol. II; Mirea, *Despre Dimitrie Cantemir*, Iași, 1926.